

รูปแบบการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม ตามแนวพุทธปรัชญา

The Model of Criminal Law Enforcement in Justice System According to Buddhist Philosophy

ดลิต ชูแซ*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาที่เหมาะสมกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม 3) เพื่อบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา และ 4) เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา” ได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และบูรณาการด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และ จัดทำบทสัมภาษณ์เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อได้ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ จัดจำแนก และดำเนินการบูรณาการโดยพิจารณาความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เป็นผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสาร แล้วนำมาใช้ในการจัดทำรูปแบบ (Model) สำหรับการบูรณาการ

การบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม คือ การดำเนินงานของ 4 หน่วยงาน ได้แก่ ตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาผู้กระทำความผิด อัยการซึ่งมีอำนาจหน้าที่ฟ้องผู้กระทำความผิด ศาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีต่อผู้กระทำความผิด ราชทัณฑ์ซึ่งมีอำนาจหน้าที่บังคับโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด

2) หลักพุทธปรัชญาที่เหมาะสมกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมในงานวิจัยนี้ ได้แก่ หลักพุทธปรัชญาในหัวข้อต่อไปนี้ ได้แก่ หลักอริยสัจ 4 และหลักอคติ 4

3) การบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญาจะต้องใช้วิธีนำหลักธรรมดังกล่าวมาบูรณาการเพื่อให้การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม ด้านการสืบสวนสอบสวน ด้านการฟ้องคดี ด้านการพิจารณาพิพากษาคดี และด้าน

*สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

การบังคับโทษ มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดี คือ การบังคับใช้กฎหมายอาญาอย่างมีศีลธรรม มีความยุติธรรมและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีความโปร่งใส

4) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ รูปแบบการบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา เรียกว่า **"MIT" Model** กล่าวคือ **M = Morality** ได้แก่ ความมีศีลธรรม เกิดจากการบูรณาการข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม ด้วยมรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4 **I = Integrity** ได้แก่ ความยุติธรรม และกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง เมื่อมีศีลธรรม รักษาศีลธรรม ไม่ไปละเมิดศีลธรรม ก็ชื่อยืนยันหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง และ **T = Transparency** ได้แก่ ความโปร่งใส เมื่อมีศีลธรรม มีความยุติธรรมและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

คำสำคัญ: การบังคับใช้กฎหมายอาญา กระบวนการยุติธรรม พุทธปรัชญา

Abstract

The objectives of the dissertation entitled "The Model of Criminal Law Enforcement in Justice System according to Buddhist Philosophy" were as follows : (1) to study the criminal law enforcement in justice system, (2) to study the appropriate Buddhist Philosophy for the criminal law enforcement in justice system, (3) to integrate the criminal law enforcement in justice system according to Buddhist Philosophy, and (4) to propose guidelines and a new ideology of an integrative model of the model of criminal law enforcement in justice system according to Buddhist Philosophy. This study followed a qualitative research with a documentary research pattern integrated with in-depth interviews. The data collected from documents

and in-depth interviews were brought to analysis, classification, and integration into a model for the criminal law enforcement in justice system according to Buddhist Philosophy.

The results of the study were found that:

1) Criminal law enforcement in justice system is normally implemented by four government agencies; the police who have duties in investigating and finding the offenders, the prosecutors who make prosecution orders to the offenders, the court who testifies at hearings and judges the offenders, and the corrections officers who impose the criminal penalty upon the offenders.

2) The appropriate Buddhist Philosophy principles for the criminal law enforcement in justice system are the Four Noble Truths and the four Prejudices.

3) To integrate the Criminal Law enforcement in justice system according to the Buddhist Philosophy needs to be applied appropriately and rightly with the discretion of law enforcement officers in the justice system; investigation, prosecution, judgment, and enforcement. Proceedings the Criminal Law enforcement in justice system based on morality integrity and transparency could produce a good result to the justice system.

4) The new ideology derived from this study was an integrative model for the Criminal Law enforcement in justice system according to the Buddhist Philosophy. The model was called "MIT" Model which came from Morality in integrating the Criminal Law enforcement in justice systems with Magga in the Four Noble

Truths and the four prejudices, Integrity to do the right things, and Transparency on working with morality and without prejudices

Keywords: Criminal Law Enforcement, Justice System, Buddhist Philosophy

บทนำ

การบังคับใช้กฎหมายอาญา (Criminal Law Enforcement) คือ กระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังจากการมีกฎหมายอาญา (Criminal Law) กล่าวคือ กฎหมายอาญานั้นเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการควบคุมสังคม แต่เมื่อต้องการควบคุมสังคมให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญา รัฐจำเป็นต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่และหน่วยงานขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายอาญา การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดทางอาญาไม่ว่าจะเป็นการสืบสวนสอบสวน การฟ้องคดี การพิจารณาพิพากษาคดี และการบังคับโทษแก่ผู้กระทำความผิด หากปราศจากเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอาญาเสียแล้ว การที่จะนำผู้กระทำความผิดทางอาญามาลงโทษตามสมควรแก่ความผิดก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากจะกล่าวว่ากฎหมายอาญาคือเครื่องมือในการควบคุมสังคม การบังคับใช้กฎหมายอาญาก็คือวิธีการใช้เครื่องมือเพื่อนำไปสู่การควบคุมสังคมก็คงไม่ผิด ทั้งนี้ผู้ที่ใช้เครื่องมือต้องรู้จักวิธีการใช้เครื่องมือที่เกิดจากความเห็น ความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริง การบังคับใช้กฎหมายอาญาจึงจะถูกต้องนำไปสู่ความยุติธรรม กฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นเป็นเพียงหลักการอย่างหนึ่งของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ไม่สามารถจะบรรลุผลในตัวของมันเองได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกระบวนการนำเอากฎหมายเหล่านั้นมาใช้บังคับโดยเราเรียกกระบวนการดังกล่าวว่า กระบวนการยุติธรรม (Criminal Justice System) (แสวง ชีระสวัสดิ์, 2530: 235) แต่อย่างไรก็ตาม

เจ้าหน้าที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายอาญาได้อย่างเต็มที่เพราะปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ระเบียบ ระบบ แบบแผนในการบังคับใช้กฎหมาย ชัดขวางมิให้บังคับใช้กฎหมายเกินสิทธิที่ถูกต้องตามกฎหมายของประชาชน
2. ความคลุมเครือของกฎหมาย ทำให้ยากแก่การแปลความจึงไม่อาจเอาผิดต่อผู้กระทำความผิดได้
3. ปัญหาในทางเทคนิค อาทิ เวลา บุคลากร เครื่องมือในการสืบสวนสอบสวน เมื่อสิ่งเหล่านี้ไม่เพียงพอ หรือขาดคุณภาพก็ไม่อาจจะปฏิบัติงานได้เต็มที่
4. ความต้องการขององค์กร ซึ่งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ว่าความผิดอย่างใดควรบังคับใช้ความผิดอย่างไหนไม่ควรบังคับใช้
5. อุดมการณ์ หรือค่านิยม ของเจ้าหน้าที่แต่ละคนทำให้ต้องมีการเลือกบังคับใช้กฎหมาย
6. ความกดดันหลายๆ ด้านของสังคมทำให้ไม่อาจบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ (อรรถพ ชูบำรุง, 2532: 31)

ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายอาญาอย่างไม่เป็นธรรมอยู่ในระดับที่วิกฤติสาเหตุสืบเนื่องมาจากปัญหาทั้ง 6 ประการดังกล่าวมา ประกอบกับสังคมไทยเน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้น อาทิ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนที่ห่างกันมากขึ้นจนกระทั่งคนรวยหรือคนที่มีเงิน หรือมีวัตถุมากกลายเป็นคนที่มีโอกาสทางสังคมสูง ส่วนคนยากจนขัดสนเงิน หรือขัดสนวัตถุต้องกลายเป็นคนที่ขาดหรือด้อยโอกาสทางสังคม หากคนร่ำรวยกระทำความผิดกฎหมายอาญา ก็มักจะใช้อำนาจเงินหรือความมีโอกาสด้านสังคมที่สูงหลีกเลี่ยงจากการถูกบังคับใช้กฎหมาย แต่หากคนยากจนกระทำความผิดทางอาญาก็มักจะถูกบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มที่ โดยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือขัดขึ้นได้ จึงปรากฏเป็นข้อเท็จจริงอยู่เสมอว่าสังคมไทยมีสองมาตรฐานในการบังคับใช้กฎหมายอาญา (Double Standard)

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้คนในสังคมไทยเกิดค่านิยมในการแสวงหาเงินหรือวัตถุ เพื่อให้ตนเองได้หลุดพ้นจากความยากจนและหลุดพ้นจากการด้อยโอกาสทางสังคม โดยไม่ได้สนใจว่าความร่ำรวยหรือการมีวัตถุนั้นจะได้มาด้วยวิธีการที่ถูกหรือผิดกฎหมาย ส่งผลทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมไทย

ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมนั้น มีสาเหตุจากการที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาขาดการศึกษาเรียนรู้ในทางธรรมควบคู่กับการเรียนรู้ในทางวิชาการที่ใช้ในการประกอบอาชีพของตนเอง จึงขาดความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมความเจริญงอกงามทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาจึงไม่สามารถที่จะกำหนดรู้ทุกข์อันเป็นต้นปัญหา เมื่อไม่รู้จักทุกข์หรือปัญหาก็ไม่คิดที่จะวิเคราะห์หาสาเหตุของทุกข์หรือปัญหานั้นๆ ทำให้ขาดการดำเนินการแก้ไขทุกข์หรือปัญหา จึงไม่สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์หรือปัญหาได้ เมื่อความทุกข์หรือปัญหาเข้ามาทับถมมากขึ้น ๆ เกิดปัญหาทางจิตใจหรือที่เรียกกันว่าเป็นโรคทางจิตวิญญาณที่ประกอบไปด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ซึ่งมีมูลเหตุมาจากกิเลส ได้แก่ อวิชชา ตัณหา และอุปาทาน อวิชชา คือ ความไม่รู้ ตัณหา คือความอยาก อุปาทาน คือความยึดมั่น สิ่งเหล่านี้ทำให้คนเรตกอยู่ในสภาพของความป่วยในทางวิญญาณ (Spiritual Disease) การรักษาโรคทางวิญญาณ (พุทธทาสภิกขุ, 2541: 70) จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางธรรมเข้าทำการรักษาหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ธรรมเป็นโอสถ” โรคทางจิตวิญญาณจึงบรรเทาเบาบางหรือหายขาดลงได้ หลักธรรมที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายอาญามีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม สามารถควบคุมความโลภ ความโกรธ ความหลง ให้อยู่ในระดับที่ทนทานได้ (Tolerable Limit) โดยที่ไม่ส่งผลกระทบถึงจิตใจจนเกิดเป็นโรคทางจิตวิญญาณ ได้แก่ หลักธรรมที่ทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของความทุกข์หรือปัญหาและรู้แจ้ง

ถึงแนวคิด เป้าหมาย วิธีการ ในการดับทุกข์หรือปัญหาที่เรียกกันว่า หลักอริยสัจ 4 หลักธรรมนี้ครอบคลุมหลักคำสอนทั้งหมดในทางพุทธปรัชญา อริยสัจ 4 ยังเป็นหลักธรรมที่เป็นแก่นสำคัญของการศึกษาโดยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดศีลธรรม คุณธรรม เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่มุ่งผลในทางปฏิบัติเหมาะสมกับการนำมาใช้แก้ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอาญา มีหลักธรรมอื่นๆ ที่ผสมผสานเป็นองค์ธรรมในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นอกจากหลักอริยสัจ 4 แล้ว ยังมีหลักธรรมที่ทำให้เกิดความยุติธรรมได้แก่ หลักอคติ 4 เป็นหลักธรรมเสริมเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมเกิดความยุติธรรม

ผู้วิจัยจึงมีความคาดหวังว่า การนำหลักพุทธปรัชญา ได้แก่ อริยสัจ 4 และหลักอคติ 4 มาบูรณาการกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม จะทำให้เกิดผลดีในการบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการสืบสวนสอบสวน ด้านการฟ้องคดี ด้านการพิจารณาพิพากษาคดี ด้านการบังคับโทษ ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมนั้น จะต้องเริ่มที่ความเห็นความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริงที่ปราศอคติจากความรัก ความชัง ความหลง ความกลัว ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมเกิดความยุติธรรม

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา” เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมของสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาที่เหมาะสมกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม
3. เพื่อบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายอาญา

ในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา

4. เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา”

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก (Review Literature) และผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัย ที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังต่อไปนี้

1.1 รวบรวมและศึกษา เอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม 4 ด้าน ได้แก่ การสืบสวนสอบสวน การฟ้องคดี การพิจารณาพิพากษาคดี และการบังคับโทษ

1.2 สืบค้นข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ คือ คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา อรรถกถา ตำรา หนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม

1.3 นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเภท วิเคราะห์ อธิบายความ ดีความ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4 ขอคำแนะนำ ปรีกษา ความเห็นจาก คณะกรรมการควบคุมดูแลนิพนธ์

2. ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์ และไปสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่ท่านเหล่านั้นสะดวก ในการสัมภาษณ์ผู้ได้ขออนุญาตบันทึกเทปการให้

สัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำบทสัมภาษณ์มาถอดเทป และวิเคราะห์ข้อมูล

3. นำเสนอรูปแบบการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญาจากการวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา โดยผ่านข้อมูลคุณภาพแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและเรียบเรียงเป็นองค์ความรู้ใหม่ (Model)

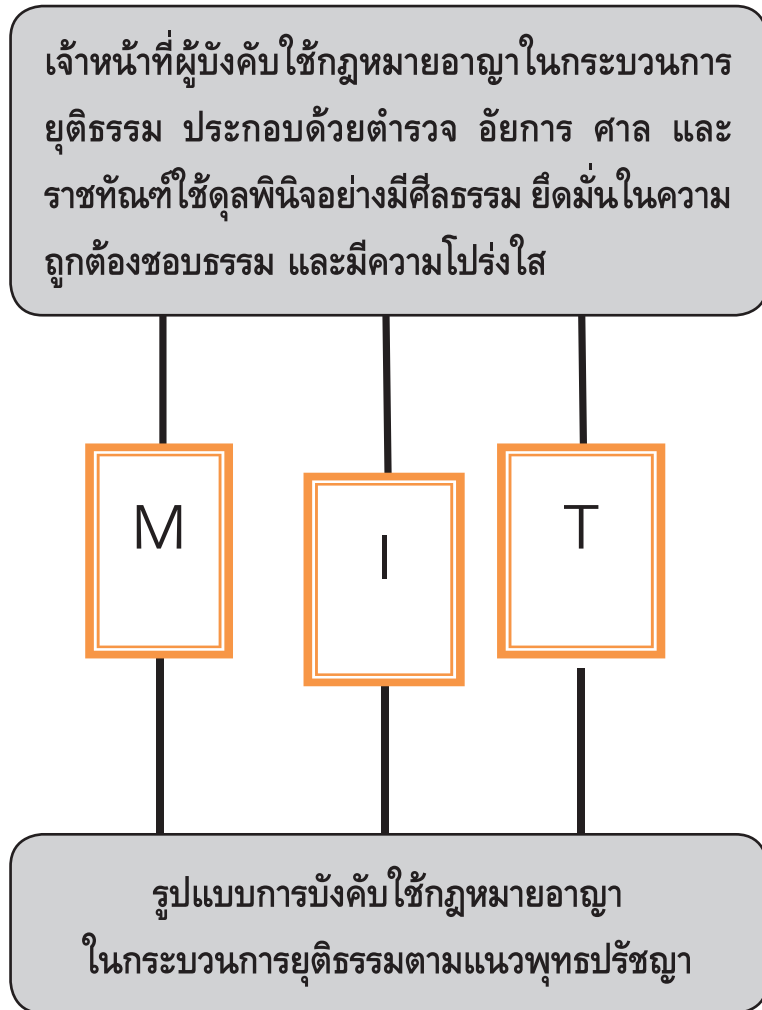
สรุปผลการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสืบสวนสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ ด้านการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ด้านการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้พิพากษา ด้านการบังคับโทษทางอาญาของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ยังมีปัญหาข้อบกพร่องจากการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ แต่ปัญหาเหล่านั้นสามารถแก้ไขได้โดยการนำมรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4 มาบูรณาการกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมทั้ง 4 ด้าน

เมื่อนำหลักพุทธปรัชญาในมรรคในอริยสัจ 4 และหลักอคติ 4 มาบูรณาการกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมแล้วย่อมทำให้เกิดผลดี คือ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายใช้ดุลพินิจบังคับใช้กฎหมายอย่างตรงไปตรงมา ประกอบด้วยศีลธรรม (Morality) ก่อให้เกิดความเห็นความเข้าใจที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ช่วยลดความมีอคติ ส่งเสริมความยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่การบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในสิ่งที่ชอบธรรม ปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายใต้กรอบของกฎของศีลธรรมและกฎหมาย ศีลธรรมจะเป็นพื้นฐานที่ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายใช้ดุลพินิจบังคับใช้กฎหมายอาญาบนพื้นฐานของความถูกต้อง พร้อมกับการยึดมั่นและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง (Integrity) อันจะนำไปสู่การ

ปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างโปร่งใส (**Transparency**) เกิดความไว้วางใจ เกิดความเชื่อถือซึ่งกันและกัน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดความศักดิ์สิทธิ์ เพราะสังคมเกิดการยอมรับในด้านการให้คุณให้โทษ ที่อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องตาม

ความเป็นจริง มีความสมเหตุสมผลเป็นภาวะวิสัย ตรงไปตรงมา โดยสรุปรูปแบบการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามหลักพุทธปรัชญา ซึ่งก็คือหลักอริยสัจ 4 ข้อที่ 4 คือ มรรค และหลักอคติ 4 มาบูรณาการเป็น **"MIT" MODEL** โดยมีที่มาดังนี้

แผนภูมิแสดง **"MIT" MODEL**

M = Morality ความมีศีลธรรม เกิดจากการบูรณาการข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม

I = Integrity ความยึดมั่นและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง เมื่อมีศีลธรรม รักษาศีลธรรมไม่ไปละเมิดศีลธรรม ก็เชื่อว่ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง

T = Transparency ความโปร่งใส เมื่อมีศีลธรรม มีความยึดมั่นกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีเจตนารมณ์ที่จะบูรณาการหลักพุทธปรัชญา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกหลักธรรมที่เห็นว่าน่าจะบูรณาการหรือเติมเต็มการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมทั้ง 4 ด้าน ให้สมบูรณ์ขึ้นได้ โดยจะได้แสดงวิธีการบูรณาการในแต่ละด้านเมื่อเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอาญาแล้วเกิดปัญหาหรือข้อบกพร่อง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมสมบูรณ์แบบขึ้นตามแนวคิดของพุทธปรัชญา โดยมีการจับคู่เป็นประเด็น ๆ ไป แต่ก่อนที่จะแสดงการจับคู่ของการบูรณาการในแต่ละด้านที่มีการบังคับใช้กฎหมายจะขอแสดงแนวคิดหลักพุทธปรัชญา ดังต่อไปนี้

1) การนำมรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4 มาบูรณาการปรับใช้กับการบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการสืบสวนสอบสวน ซึ่งเป็นอำนาจของตำรวจ ย่อมก่อให้เกิดผลดีช่วยลดความโกรธ ความโลภ ความหลง จากการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ลดความอคติ กำจัดอคติทุกประการ ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ทำให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการสืบสวนสอบสวนเกิดความเที่ยงตรง กล่าวคือ

การบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการสืบสวนสอบสวนซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของตำรวจ มีปัญหาหรือข้อบกพร่องอยู่ที่การใช้ดุลพินิจที่อาจใช้ตามอำเภอใจ จนเกิดความลำเอียงอันมีสาเหตุจากความโลภ ความโกรธ ความหลง ผลก็คือทำให้การบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรม หากบูรณาการแก้ไขปัญหาด้วย **มรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4** การสืบสวนสอบสวนจะกระทำด้วยความเห็นชอบ สืบสวนสอบสวนด้วยความเข้าใจ ที่ถูกต้อง โดยไม่คิดใส่ร้ายหรือกลั่นแกล้งให้ผู้บริสุทธิ์ได้รับผลร้ายหรือกลายเป็นผู้กระทำความผิด การปฏิบัติการสืบสวนสอบสวน หรือการกระทำการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ จะต้องไม่เบียดเบียน บังคับข่มขืนใจให้ผู้บริสุทธิ์กลายเป็นผู้กระทำความผิด การประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน จะต้องไม่เป็นไปเพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง ต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณ

วิชาชีพของตนเอง การสืบสวนสอบสวนต้องทำอย่างตรงไปตรงมา เพื่อรักษาความเป็นธรรม ไม่สืบสวนสอบสวนที่ประกอบไปด้วยการลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะโกรธ ลำเอียงเพราะหลง และลำเอียงเพราะกลัว

2) การนำมรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4

มาบูรณาการปรับใช้กับการบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการฟ้องคดี ซึ่งเป็นอำนาจของอัยการย่อมก่อให้เกิดผลดีช่วยลดความโกรธ ความโลภ ความหลง จากการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ลดความอคติ กำจัดอคติทุกประการ ทำให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย การอำนวยความสะดวกในการบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการฟ้องคดีอาญาเกิดความเป็นธรรม กล่าวคือ

การบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการฟ้องคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของอัยการ มีปัญหาหรือข้อบกพร่องอยู่ที่การใช้ดุลพินิจที่อาจใช้ตามอำเภอใจ จนทำให้เกิดความลำเอียง ซึ่งมีสาเหตุมาจากความโลภ ความโกรธ ความหลง หากบูรณาการแก้ไขปัญหาด้วย **มรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4** การฟ้องคดีจะกระทำด้วยความเห็นชอบ ฟ้องคดีด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยไม่คิดใส่ร้ายหรือกลั่นแกล้งให้ผู้บริสุทธิ์ได้รับผลร้ายหรือกลายเป็นผู้กระทำความผิด การปฏิบัติการฟ้องคดี หรือการกระทำการฟ้องคดีของอัยการต้องไม่เบียดเบียน บังคับข่มขืนใจให้ผู้บริสุทธิ์กลายเป็นผู้กระทำความผิด การประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการฟ้องคดีต้องไม่เป็นไปเพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง ต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเอง การฟ้องคดีต้องทำอย่างตรงไปตรงมา เพื่อรักษาความเป็นธรรม ไม่ฟ้องคดีที่ประกอบไปด้วยการลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะโกรธ ลำเอียงเพราะหลง และลำเอียงเพราะกลัว

3) การนำมรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4

มาบูรณาการปรับใช้กับการบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งเป็นอำนาจของผู้พิพากษาหรือศาล ย่อมก่อให้เกิดผลดีช่วยลดความโกรธ ความโลภ ความหลง จากการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ลดความอคติ กำจัดอคติทุกประการ ทำให้เกิดความ

ยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย สามารถอำนวยความสะดวกในการบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการพิจารณาพิพากษาคดีอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ

การบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษา มีปัญหาหรือข้อบกพร่องอยู่ที่การใช้ดุลพินิจที่อาจจะใช้ตามอำเภอใจจนทำให้เกิดความลำเอียงเพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง จึงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาอย่างไม่เป็นธรรม หากบูรณาการแก้ไขปัญหาคือ ข้อบกพร่องด้วย **มรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4** การพิจารณาพิพากษาคดีต้องกระทำด้วยความเห็นชอบพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องโดยไม่คิดใส่ร้ายหรือกลั่นแกล้งให้ผู้บริสุทธิ์ได้รับผลร้ายหรือกลายเป็นผู้กระทำความผิด การปฏิบัติพิจารณาพิพากษาคดีหรือการกระทำในส่วนของการพิจารณาพิพากษาคดีต้องไม่เบียดเบียน บังคับข่มขืนใจให้ผู้บริสุทธิ์กลายเป็นผู้กระทำความผิด การประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีต้องไม่เป็นไปเพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง ต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเอง การพิจารณาพิพากษาคดีต้องทำอย่างตรงไปตรงมาเพื่อรักษาความเป็นยุติธรรม ไม่พิจารณาพิพากษาคดีที่ประกอบไปด้วยการลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะโกรธ ลำเอียงเพราะหลง และลำเอียงเพราะกลัว

4) การนำมรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4 มาบูรณาการปรับใช้กับการบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการบังคับโทษตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของราชทัณฑ์ย่อมก่อให้เกิดผลดีเพราะจะช่วยลดความโกรธ ความโลภ ความหลง จากการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ ลดความผิดคิด ก้าวตอคติทุกประการ ทำให้เกิดความเป็นยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย สามารถอำนวยความสะดวกในการบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการบังคับโทษตามคำพิพากษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ

การบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการบังคับโทษซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ มีปัญหาหรือข้อบกพร่องอยู่ที่การใช้ดุลพินิจ ซึ่งอาจจะ

ใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจจนทำให้เกิดความทุกข์เพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง จึงบังคับโทษไปอย่างไม่เป็นธรรม หากบูรณาการแก้ไขปัญหาคือ ข้อบกพร่องด้วยมรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4 การบังคับโทษต้องกระทำด้วยความเห็นชอบ บังคับโทษด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องโดยไม่คิดใส่ร้ายหรือกลั่นแกล้งให้ผู้บริสุทธิ์ได้รับผลร้ายหรือกลายเป็นผู้กระทำความผิด การปฏิบัติการบังคับโทษหรือการกระทำในส่วนของการบังคับโทษต้องไม่เบียดเบียน บังคับข่มขืนใจให้ผู้บริสุทธิ์กลายเป็นผู้กระทำความผิด การประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการบังคับโทษต้องไม่เป็นไปเพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง ต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเอง การบังคับโทษต้องทำอย่างตรงไปตรงมาเพื่อรักษาความเป็นยุติธรรม ไม่บังคับโทษที่ประกอบไปด้วยการลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะโกรธ ลำเอียงเพราะหลง และลำเอียงเพราะกลัว

เมื่อนำมรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4 มาบูรณาการกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาด้านการบูรณาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสืบสวนสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ ด้านการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ด้านการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้พิพากษา ด้านการบังคับโทษทางอาญาของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ก็จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคือ การบังคับใช้กฎหมายอาญาตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรม จนเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายสร้างความทุกข์ให้แก่ผู้อื่น ทำให้คนในสังคมไทยเกิดความหวาดระแวง เกิดความขัดแย้ง เมื่อบูรณาการด้วยหลักพุทธปรัชญาดังกล่าวแล้ว จะทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาเกิดความเห็นที่ถูกต้อง มีจิตสำนึกที่ดีงามตลอดทั้งก่อให้เกิด **ศีลธรรม (Morality)** เพราะมีความเห็นชอบ ความเข้าใจชอบ ช่วยลดความอยุติธรรม ส่งเสริมความยุติธรรมให้เกิดแก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมปราศจากอคติ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญามีศีลธรรมเป็นต้นแบบ ก็จะทำให้เกิด **ความยึดมั่นและกล้าทำในสิ่งที่**

ถูกต้อง (Integrity) กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและกฎหมาย อันเป็นหลักการที่ถูกต้องดีงาม การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมนี้เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้น เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมมีศีลธรรม มีความยึดมั่นและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว ก็จะก่อให้เกิด **ความโปร่งใส (Transparency)** ต่อการบังคับใช้กฎหมายอาญา ดังนั้น การยึดมั่นศีลธรรม การยึดมั่นและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามอันเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของผู้ปฏิบัติหน้าที่อันจะนำไปสู่ความโปร่งใสความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นในความโปร่งใสด้านการให้คุณให้โทษ ก็มีความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ เมื่อนำหลักพุทธปรัชญามรรคในอริยสัจ 4 และอคติ 4 มาบูรณาการกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมครบทั้ง 4 ด้านแล้ว จะทำให้เกิดผลดีดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ย่อมนำไปสู่การสร้างรูปแบบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ **“รูปแบบการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา”** ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ค้นพบรูปแบบ (MODEL) คือ **“MIT”** กล่าวคือ การบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมมีคุณธรรม มีความยึดมั่นและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีความโปร่งใส บังคับใช้กฎหมายอาญาด้วยความยุติธรรม นำไปสู่การคุ้มครอง

สิทธิเสรีภาพ คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยความมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านการสืบสวนสอบสวน ด้านการฟ้องคดี ด้านการพิจารณาพิพากษาคดีด้านการบังคับโทษซึ่งแต่ละด้านยังคงต้องใช้ดุลพินิจของบุคคลในการบังคับใช้กฎหมายอาญาได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงมีเหตุมีผล จะต้องสร้างหรือดำเนินการตามหลัก **“MIT”** นี้ให้ได้ กล่าวคือ สร้างให้คนมีศีลธรรม มีความยึดมั่นและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง และมีความโปร่งใส เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกยุติธรรมอย่างเป็นธรรมให้แก่สังคม หลักการของ **“MIT”** นี้ จึงน่าจะได้นำมาใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงาน ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างเป็นจริงขึ้นมา จึงจะทำให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการทำการวิจัยในเรื่อง “รูปแบบการบังคับใช้กฎหมายอาญาในกระบวนการยุติธรรมตามแนวพุทธปรัชญา” ผู้วิจัยได้พบว่ามีประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาทำการวิจัยได้ ดังนี้

2.1 เรื่อง “รูปแบบการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองตามแนวพุทธปรัชญา”

2.2 เรื่อง “รูปแบบการบังคับโทษทางอาญาแนวพุทธปรัชญา”

2.3 เรื่อง “รูปแบบการใช้ดุลพินิจตามแนวพุทธปรัชญา”

บรรณานุกรม

- พลตำรวจโทแสง ชีระสวัสดิ์. (2530). **หลักการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผู้จัดการ.
- พุทธทาส ภิกขุ.(254). **คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- อัณณพ ชูบำรุง. (2532). **อาชญาวิทยาและอาชญากรรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.